

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ-
HIVATAL ÉS NYOMDA
Cluj, Kotozsvár, St. Baron
L. Pop (Brassai-utca) 19.

Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza

UJ KELET

Romániában
Éves árcé — — 450
Félévre — — 240
Negyedévre — — 130
Egy hónapra — — 45
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 2 lei

Csehszlovákiában
Egy hónapra — 12 ct
Egy szám — 1 ct

Cluj-Kolozsvár — VI. évfolyam, 66. szám

Igazgató: SZÉKELY BÉLA

5683. I. ár 24. — 1923. május 10. Csütörtök

Cionizmus és az egységes zsidóság

Írta dr. Klein Miksa,
az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség alelnöke
— Befejező közlemény —

Ezzel a kérdéssel kapcsolatban az állami hoz-
zajárulás mérve egyházzal szemben. Nemcsak
az igazság és a jog alapján támasztunk igényt az
állammal szemben, hanem a kisebbségi védelemről
szóló szerződés 10-ik cikkének második bekezdése
kimondja: „azokban a városokban és kerületek-
ben, ahol jelentékeny arányban laknak faji, val-
lási vagy nyelvi kisebbséghez tartozó román ál-
lampolgárok, ezeknek a kisebbségeknek méltányos
részt kell biztosítani mindazoknak az összegeknek
elvezetéséről és felhasználásáról, amelyek a közva-
gyon terhére állami, községi vagy más költség-
vetésekben nevelési, vallási, vagy jótékony célra
fordítottak.” Mi zsidók hűségesen és erőnket meg-
haladó mértékben teszünk eleget adózási kötele-
zettségünknek. Ezzel szemben leszögezni kívánom,
hogy új hazánkban eddig egy banit sem adtak
egyházi, iskolai, vagy charitatív intézményeink cél-
jaira. Pedig elég egy pillantást vetnünk a fő-
vámgazgatóság havi kimutatására, mely milliárdok
befizetését igazolja. E milliárdokat nem a közhi-
vatalokban ülő románság, nem a birtokain gazdál-
kodó szász nemzetiség, nem a mindenből kiforgat-
ott és súlyos válsággal küzdő magyar kisebbség,
hanem a legnagyobb részben mi zsidók fizettük be.
Zsidó energia, zsidó munka, a zsidó vagyon mindeu-
kori befektetésének veszélye, a zsidó igyekezet
az, mely a sok-sok milliót összegyűjti a román
királyi kincstár pénztárába. Ezzel szemben az
államhatalom nemcsak hogy megértést nem ta-
nusít, nemcsak hogy elismeréssel nincs, hanem
minden intézkedésével ép a zsidók helyzetét nehe-
zíti. Jogunk van tehát követelni, hogy a Nagyro-
mániában élő 1,245.500 zsidó lelket számláló zsi-
dóság nevelési, vallási és jótékony céljaira nem-
csak számarányának megfelelő részt biztosítson a
közvágyon terhére, hanem oly részt, mely tehervis-
elésével álljon arányban. Sürgősen feldolgozandók a
statisztikai adatok és a kormány is kell teljesítse
kötelességét velünk zsidókkal szemben. Követeljük
pappaink, tanítóink részére a megfelelő államsegély
kiutalását visszamenőleg az impérium átvétele óta,
a zsidó kulturális intézmények anyagi támogatását
és a román hivatalos nyelv tanítására kiadott intéz-
kedések tiszteletben tartása mellett, követeljük az
iskolafenntartó egyházakhoz jogainak respektálását
a kisebbségi védelemről szóló szerződés 8. és 9.
cikkeiben körülírt mértékben.

Az egységes zsidó szervezet problémái között
tartozik a 6505. számú hirtelt rendelet visszavo-
lásának a kieszakozása. E rendelettel alkalomlag
külön kívánok foglalkozni. E helyen elég ha fel-
említem, hogy soha a zsidóságot ilyen súlyos sére-
lem még nem érte. Gyermeknevelését tették
lehetetlenné. A magyar kulturális intézményeket tá-
madta meg lételemében, de minket zsidókat is
agyoncsapott vele. Nemcsak a magyar kultúra szent
előttem, de minden kultúra szent és tiszteletet
parancsoló. Ezért a kultúra elleni merényletnek
kell neveznem e rendeletet. Gyermeknevelés
szorgalmával tanulják az állam nyelvét, de iskola-
fentartó egyházainkól nem lehet követelni,
hogy minden átmenet nélkül egyszerre térjenek át
a román, vagy héber nyelvre tanításra akkor, midőn
a zsidó tanítóképzés még felállítva nincs. Ez elő-
feltétele annak, hogy a román nyelvű tanítás sik-
kerrel keresztül vezetessék. A középiskolák II-ik
osztályától a VI-ik osztályban járó gyermekekre
nézve azért sérelmes a rendelet, mert minden át-
menet elvonása folytán őket lehetetlen helyzetbe
sodorta.

Súlyos sérelme az egységes zsidóságnak az exprop-
riáció körüli eljárás. Köteleket lehetne összeru-
pézni hitközségeink és jótékony intézeteink törté-

zetének megírása és a jövőnek való átmenekítésé-
re. Nem szabad elvesznie és nem merülhet feledésbe
elődeink szép és nemes példaadása. Irodalmi kin-
csaink ismertetése, nemzetünk dicső és szenvedés-
teljes történelmének feltárása, szellemi örökségünk kul-
turális értékeinek közzéadása, a zsidó népi kultúra
feladata marad. Ezek dísz, büszkeséget fognak
szerezni népünknek és új megvilágításba fogják
helyezni a zsidó nép kulturális értékét. Ezekben vá-
zolni akartam a zsidó egység megteremtésének
szükségét és működése feladatát. Ebben a munká-
ban a cionista csoport szívet-lelkevel résztvesz,
mert a zsidóság egyes csoportjaitól csakis az a vi-
lágnézeti különbség választott el eddig, hogy mi
az egységes zsidóság részének valljuk magunkat, tehát
nép vagyunk, mely szövetségében is megőrizte
népi jellegét. Mert ettől a világnézeti különbségtől
eltekintve, pártprogramunk összes többi pontjai
közösek. A palesztinai munka nem egyedül cionista
feladat. Ebben minden zsidónak részt kell vennie.
A társult főhatalmak Palesztinát nem a cionista
világnézethez itélte vissza, hanem a zsidó nép-
nek. — és ezért a világ zsidóságának ebben a
munkában részt is kell vennie, hogy Kelet-Európa
üldözött zsidósága szabad és boldog ember módjára
élhesse le életét.

Nincs közöttünk és nem is szabad legyen
elválasztó fal. Ha volna ilyen, úgy le kell rom-
boljuk együttes erővel. Ne csak az üldözés vihara
sodorjon egymás mellé, hanem a testvéri szeretet
ölje át lelkünket.

Szép és nemes munka a zsidó egységet me-
gteremtési, hogy megmutassuk a keresztény világ-
nak, hogy évezredek szövetségünk mellett is
megőriztük ősi jel ígéretet: „Am Jisraél cháj”.
A zsidóság életerős, élni akar és élni is fog!

azokról a súlyos visszaélésekről, melyeket a zsidó-
sággal szemben elkövettek. Nekünk nem az faj,
hogy a zsidó bérloket és zsidó birtokosokat meg-
tosztották birtokaiktól, hanem az, hogy a földnél-
küli szegény földműves testvéreinket teljesen ki-
hagyták a részesedők sorából. Beszarabia zsidósága
a földosztás által teljesen koldusbotra jutott, holott
itt a zsidóság nagy része földműveléssel foglalkozott.
Kiváló példái ennek például Perival községe (jude-
tel Bálti), ahol még a zsidó temetőnek sem hagy-
tak helyet, a vásártér részére 3 hold területet kér-
tek, de ezt sem adták meg. Ugyanígy járt Valea
lui Vlad, Valesti, Rascani stb. községek zsidó föld-
műves népe. Ezért követelnünk kell, hogy ezek a
visszaélések orvosoltassanak.

Erdélyben egyházközségeinket megilleti a
32 holdnyi járandóság. Egyedül Szatmár várme-
gyében adták ki az egyik hitközségnek a
megillető járandóságot, holott köztudomású, hogy
egyházközségeink teljesen szegények és egyedül
hívaink áldozatkészségéből tartják tenn vallási és
jótékony intézeteiket. A szászoknak adott 15
millióval szemben a zsidóságot, figyelembe véve
adózási teljesítést, ennek a tízszerese illeti meg.

Követelnünk kell tehát, hogy egyházközsé-
geink részére a 32 holdnyi ingatlan járandóság
még a tényleges kiosztási munkálatok elvégzése
előtt kiadassék. Az ne csüggesse el minket,
hogy a jelenlegi kormány animozitással viseltetik
a zsidók követeléseivel szemben, mert a mi éle-
tünk nincs egyik vagy másik kormány sorsához
kötve, hanem igazságunk tudatában és a kisebbségi
védelemről szóló szerződés 10-ik §-a alapján
mindaddig fogunk követelni jogainkat, míg azok
teljesítésbe mennek.

Követeljük iskolai államsegélyünket, pap-
jaink és tanítóink fizetésének olymértű állami ki-
egészítést, mely megfelelően a gör. keleti vagy
gör. katolikus papok és tanítók fizetésének.

Követeljük a zsidó papi és tanítóképzés
felállítását az állam költségén. Követeljük a héber
nyelvnek a román királyi egyetemen való előadását
és ezen tanszék betöltését.

A numerusz klauzusz kérdésében ismerjük a
kormány álláspontját. Bár vérző szívvel és aggódó
lélekkel figyeljük a román egyetemi ifjúság elté-
velyedését, egy pillanatig sem adjuk fel a remé-
nyt, hogy az egyetemi ifjúság jobb belátásra
jut. Felismeri, hogy álláspontja helytelen és nem
lehet a zsidó ifjúságot elzárni a tudás forrásaitól.
A román néplektől idegen volt az antiszemitiz-
mus, mert az bekés szándékú, jóérzésű, együttér-
zőnek jelentkezett a multban. A külföldről be-
csempészett kutyaméreg az egyszere sikernek lát-
szik, de mi az egyenlőség, a kultúra nevében tiltá-
kozunk a numerusz klauzusz törvénybeiktatása, el-
len. Ép a románság részéről vártuk ezt legke-
vésebbé, mely csak most szabadult tel évszázados
elnyomás alól, valószínűleg meg álmaik s az nem
lehet, hogy az elnyomott nép nyomban elnyomóvá
váljék. A zsidó ifjúság és ennek tanszabadsági
ügye az egységes zsidóság becsületkérdése. Soha nem
fogunk belenyugodni korlátozó intézkedésekbe. Vár-
juk a szívünk, ha a mi drága ifjúságunk szenvedé-
seire és megaláztatására gondolunk, de a jobb be-
látásnak győznie kell és győznie is fog. Ép azért
az egész zsidóság áldozatkészségének igénybevéte-
lével kell diákinternátusaink és menzaink segítsé-
gére siessünk. Diákifjúságunkat böles mérsék-
letre és türelemre intjük. Viseljék a sors csapását
önérzettel és bizan az igazság közeli diadalában.
Az egységes zsidó sajtó feladatát kell ke-
pezni hitközségeink és jótékony intézeteink törté-

Anglia elítéli Franciaország elhamarkodott lépését

A franciák aggodnak Anglia magatartása miatt.
Ma készül el az angol jegyzék

(London, május 9. Az Uj Kelet tudósítói-
tól.) Baldwin helyettes miniszterelnök alsóházi
expozeja után Curzon lord a felsőházban olvasta
fel a minisztertanács által megállapított angol
kormánynyilatkozatot. Eszerint az angol kor-
mány helyesebbnek látta volna, ha a német
jegyzékre Anglia, Franciaország, Belgium és
Olaszország közösen válaszoltak volna. Sajnála-
tát fejezi ki a kormány a franciák és belgák
részéről történt elhamarkodás miatt és annak
a véleményének ad kifejezést, hogy az olasz
kormány, amely elvileg egyetért a brit kor-
mánnyal, valószínűleg hasonló jegyzékben fog
válaszolni, mint Anglia.

Curzon külügyminiszter után Birkenhead
lord az egész felsőház nevében helyeslést fejezte
ki a kormánynyilatkozat és annak megfelelő
hangja, indokolása és szövegezése felett. Beszé-
dében kérte, hogy minden felsőházi tag, aki
hozzászólásra jelentkezett, álljon el a szótól és
ezzel is demonstráljon az egyetértés mellett.
A felsőház egyhangulag hozzájárult Birkenhead
lord ajánlatához.

Az angol válaszigyzék végleges meg-
szövegezését még ma befejezik és holnap
már át is nyújtják a londoni német nagy-
követnek a jegyzéket.

Az angol alsóházban egyik képviselő kér-
ésére a hadügyminisztérium államtitkára ki-
jelentette, hogy a Ruhr-megszállás kezdetén a
német hadsereg létszáma távolról sem közeli-
tette meg a százezret. Az angol katonai szak-
értők szerint Németország teljes mértékben
eleget tett a versaillesi béke érvevonalhoz
rendelkezéseinek és a német hadsereg leszere-

M.
Fötér
1881
ereket raktárról
n & Comp.
teazul 40 szám.
ERNÁT óras- és
a nagy vashid
már mindenki
lesőbb bevásár-
an, ékszerben és
Aranyat, ezüstöt,
vél a TATRÁNÁL
ron vált be. N
RAR
KPÉNTÁR
URES
Parajd, Kézdi-
i, Nyáradzso-
kresztet.
minden pia-
ban eszközöl-
cekket
etés végett a
ják.
gva. Taka-
és felmondás
yft váltóra és
nancirozásokat
5547
ortját
szág,
szág
lesőbb fix
ak
érek
vál-
ani.
el 26.
se 27 Buda-
ány-utca 8.
sov, Kapu-
sova, Kapu-
pozitúrák:
arkeresztos,
harpüspöki.
iroda
om!

Ez a hét a sékel hete. Minden egyes sékel döntő fontosságú!

lése befejezettek tekintendő. Egy másik képviselő arra hívta fel a kormány figyelmét, hogy a német rendőrség tulságos létszáma és követelte, hogy ezen a téren is hajtsák végre a leszerelést a megkivánt békebeli állományra.

Aggódnak a franciák

Az angoloknak a német jegyzékről való hivatalos felfogása miatt a francia sajtóban nagy az elkedvetlenkedés. A lapok aggodalommal foglalkoznak az angol válaszcikkjeivel és véleményük szerint az angol válasz két táborra osztja az antantot. Sokak előtt érthetetlen Anglia magatartása, de a „Temps” föltételezi, hogy elküldés előtt a német jegyzéket titokban közölték Angliával, sőt a lap arról is tud, hogy Anglia külön tárgyalásokat akar kezdeni Németországgal. E tárgyalások jogi alapját a Ruhr-megszállásban találja, amelyhez annakidején Anglia nem járult hozzá.

Az angolelles hangulatnak különösen az „Intransigent” ad kifejezést, amely feltűnőnek találja, hogy az angolokat egyáltalán nem érdekli a jóvátétel ügye az utóbbi időben egyszerre fontos kérdés lett Anglia szemében. A lap szerint Franciaország nagyon sajnálja, ha Anglia a jóindulatu semlegesség álláspontjára helyezkedne Németországgal szemben.

A németeknek adandó angol válaszcikkje — mint a „Petit Parisien” írja — már megérkezett Párisba.

Angol-olasz szövetség?

Az angol királyi pár tiszteletére Mussolini díszbédet adott, amelyen a diplomáciai kar is résztvett. Feltűnést keltett a díszbéd alatt Curzon angol külügyminiszter távirata, amelyben kijelenti, hogy Anglia minden alkalommal megragad az olasz aspirációk támogatására.

Aradi irás — aradi zsidókról

Három imaginarius portré: Schütz Henrik dr., Adler Andor, Leopold Zsigmond

(Arad, május 9. Kiküldött tudósítónktól). Ha naplót írnek, kedves feljegyzésül rajzolnám le ezt a pár sort. Rajzolnám, mert ezuttal az irás más feladatot tölt be. Nem a karikatúrát, de nem is a gyorsfényképészét. A karikatúra torzító tükröt állít az arc elé, a gyorsfénykép pedig halványan, elmosódottan csak éphogy felismerhető. Imaginarius portré: talán ennek készül e szerény irás: megőrzött naplólapja olyan találkozásnak, melyeket örömmel zár szívébe az ember. Mert nagy dolog e keserű, harcos lótas-futásban: találkozni. Megállni egymással szemben, szavakat váltani, melyek megett megbujik az ismeretlen élet, egymás szemébe nézni kémelelőn, kíváncsian... és így találkozni közös együtthaladásra, békeeséses utra.

Az újságíró indiszkrét mestersége, kitépi a napló lapjait s az olvasók elé szórja. És jól van ez így. Hadd ismerjék meg őket, hadd szeressék, tiszteljék. Hiszen a mi embereink ők, a mindannyiunké, Erdély és Bánság egész zsidóságáé. Nem vagyunk mindenben egy meggyőződésen! — annál jobb, annál értékesebb, hogy így is és mégis összetartozunk, összekapcsolódunk. Minek definiálni mi tart össze: vallás-e, faj-e, nemzet-e? Egyek vagyunk: zsidók és a zsidóságért van minden. A múlt erejében és a jövő reménységében.

Kivel kezdje ma sort. A hivatalos tisztelet ugy kívánja: dr. Schütz Henrikkel. Ő az aradi neológ hitközség ügyvezetője, hivatalos vezetője az aradi zsidóságnak és még több ennél: lelkek irányítója a szív jogán.

De nekem ennél is több: emlék, mely mindannyiunk szívében él. Haját felfelé fésüli, mint a primus az ós kollégiumban, hol az iskolát jártam, kerek szemüvegén át betűlt szemek néznek, fáradtak és jószágosak. Ugy szeretném tudni, hogyan hívták, becéztek diákkorában a társai... Őh, biztosan első volt mindig az osztályban, de nem büszke, de segítészavú az olyan kis lusta diákon. És ezért nem érhetett rá soha játszani: mert nemcsak a maga dolgát végezte becsülettel el, de vállalta a másokkal való törődést, mert magára vette mások gondjait is. És ezért nincs most se pihe-nése. Az első betűvetéstől máig: nyitott, tiszta lap az élete, melyben mindig a másokért való munka volt az első. Fáradhatatlanságánál csak hite, meggyőződése nagyobb. Belülről épített világ ez, melyhez tisztelettel kell közelíteni. Viték hangos szava ide fel nem ér, — fegyelmezett, tudatos világ ez — de a szívének titokzatos nyíl ki szezam-a van, mely első szóra nyitja: a zsidóság. A régi diák fiatalos lelkeségével ez lelkesíti, ez állítja az élre, hogy egységbe forrjon minden el-tűtő akarat. Elveiből nem enged, marad, ahogy vallotta annyi munkás évtizeden át, de zsidó, de egy, de testvér! És amikor arról volt szó, hogy Arad város elsőnek foglaljon állást az egységes zsidóság mellett, felelte a régi harcok, eltérések csuf szavát, a „Schützök” sora előrelépett, egész az élre, a zsidóság élére az egység jelszavával.

Az aradi gyűlés — mely már már országos jelentőségű — találkozás volt, megtalálás és egymásra találás is. Schütz Henrik dr. volt az, aki meghatottan jelentette ki Klein Miksa dr. beszéde után:

— Nagy örömmel fogadjuk a Zsidó Nemzeti Szövetség jobbját és hisszük, hogy közös munkánk az egységes zsidóság javára lesz.

Férfias, büszke találkozás volt ez, hiszen harcos volt az ut, amely eddig elvezetett. Aradon nem „közledezt” egymáshoz a zsidóság két tábor, de megtalálta egymást — a maga számára, a közösség számára. Szelid, csendes ember Schütz Henrik dr. És olyan szerény, hogy talán e róla írott sorokat sem akarja elolvasni. Am, ha valamikor az erdélyi és bánsági zsidóság számára krónikás eseményé érik az aradi egységesítő gyűlés: ennek jelentősége Schütz Henrik dr. nevével lesz teljes.

E sorok írója rossz diák volt valamikor. És megint csak rossz diák volt, mikor vitába szállott dr. Schütz Henrikkel. A világnézetek vitájában Schütz drt. meggyőzni nem lehet. Erre csak egy ember lesz képes majd idők tanúságával, események parancsával; egyenrangú ellenfél, pompás meggyőző erő, mélyen szántó ékesszólás: — maga Schütz Henrik.

Amikor mélynézésű szemébe nézek, a komor vonásu arcba, mely ritkán enyhül mosolyra, úgy érzem: nem az az ember, akivel jó más véleményen lenni. Olyan erős, tudatos, parancsoló egyéniség, melynek ellentmondani legfeljebb a szív jogán lehet.

Már pedig nem voltunk egy véleményen. És mégis: mosollyal, jó kedvvel, sőt nevetéssel ért véget a vita.

Ugy történt, hogy az aradi egységesítő gyűlésen Klein Maxi dr. a végén, amikor már a férfiakat is megrikatta küssé, bocsánatot kért, hogy ígérete ellenére mégis úgy tett, mintha cionista propagandát csinált volna. (Hátba megcsináltam volna! — mondja dr. Klein.) És bocsánatkérésül elmondotta a következő anekdotát:

— Amikor most a Hungária biztosító kifejezetten faji alapon alakult át, a végén rájöttek, hogy nincs ugyan zsidó a biztosítónál, de fizet sincsen. Akadt ugyan egy pályázó, — a Nemzeti biztosító legjobb ügynöke — de ez zsidó volt. Megpróbálták kapacitálni: térjen ki és s akkor alkalmazni fogják. Az ügynök nem akarta ősi hitét elhagyni... Hiába volt minden. De aztán mégis csak betört. — Rendben van, mondotta, de előbb engedjenek be az elnök urhoz, a püspök ur ökegyelmességéhez. Az ügynök tényleg az elnök ur elé jut. Eltelik egy negyedóra, eltelik egy fél is. Végre kinyílik a párnázott ajtó és boldogan kilép rajta az ügynök.

— Hát már megtárgyalta a kitérését a püspök urral — kérdik tőle a várakozó igazgatók.

— Holle — hangzott a válasz —, de az elnök urat bebiztosítottam a — Nemzetinél.

— En is biztosítani jöttem a Nemzeti részére...

Es ez a szellemes anekdota eloszlatta a pillanatnyi haragot. A komor arc felderült s örömmel jegyezzük be, hogy A. A. a zsidó egység vezérkarának egyik leg súlyosabb egyénisége.

A. A. ... hadd írjuk le mi is így. A kezdőbetűk ezzel a szerénységével. Ez a két A betű fogalom Aradon. Nincs olyan kulturális, olyan jó-

tékonyágiakció, melynek élén ne szerepelne az a két betű, melynek kísérelje mindig és mindenben példátmutató összeg is.

A. A. Arad legrégebb kereskedői közül való. Harminc év súlyos tapasztalata von mély barázdát hatalmas homlokára, mely megett kialakult világnézet irányítja minden lépését. A felszabadult emberek közül való, kibén nyoma sincs a szentimentalizmusnak, s ha jót tesz, — már pedig sokszor és gyakran teszi, — valóban önmaga számára se engedhet több lágyulást e két betűnél.

Ez a harmincévi munka nemcsak a kereskedő, de a politikus tapasztalatával is súlyos. Itt már ki kell írjuk: Adler Andor egyike Arad legjelentősebb politikai egyéniségeinek, kinek tapasztalatai, jó tanácsa, megbízhatósága nem egy Aradon megvívott politikai csatát döntött el.

Most távortartotta magát a politikai élettől. A régi harcos számára csak pihenő volt az Adler Andort magának vindikálja a zsidó egység. Harmincéves nagy értékeket hozó tapasztalatára nekünk van immár szükségünk. És Adler Andor megérezte azt, hogy szükség van rá. Nehezen foglalt állást, — de állást foglalt. És ez azt jelenti, hogy felfogása mellett kitart tűzön-vízen, ezer akadályon keresztül.

S így Adler Andor sorompóba állása olyan jelentősége Arad város zsidó megmozdulásának, melynek súlyát az egész zsidóságban meg kell éreznünk.

Háromféle zsidó él itt: — mondotta egyszer dr. Nemes Zsiga, az aradi hitközség érdekében megöszült, a könnyű irodalom iránt különös érzékkel bíró elnöke — neolog, ortodox és — aradi. Ha ennek az aradi zsidónak tiszta típusát akarjuk kiválasztani, ami értéket, nemest az évszázados aradi zsidóság kiteremtett magából: Leopold Zsigmond portréját kell megfestenünk. Gyökeresen aradi. Már dédnagyapjáról szól a krónika, ki anno dacumal házat vett Aradon s kinek két fia: Zsigmond és Ignác zsidó vándorló iparoslegények és 1810 körül Strassburgig jutottak el vándorutjukon. Akkoron a palatinus külön rendelkezéssel parancsolta, hogy az aradi zsidókat felvegyék a céhek és valóban: Leopoldék az arany-mives Brüll-család, a híres szappanfőző Deutsch-familia ősei derék iparosok voltak itt, kik nemcsak a világot járták be, de merészebb utra vállalkoztak akkor: kitépték magukat a gettó foglalkozásai közül s iparosok lettek és rövid időn belül tekintélyre, névre és vagyona tettek szert Arad keresztény polgársága között is.

A világot járt derék zsidó iparoslegények — a céhkönyvben is így szerepel „zsidó iparos legények” — unokája Leopold Zsigmond. Hatalmas, erős egyéniség: testben és lélekben egyaránt. Meglátszik rajta, hogy ősei fizikai munkát végeztek, de minden gondolatában örököse a vándor iparoslegénynek is, ki éber szemmel járta a világot, mindenütt — a céhkönyv tanúsága szerint — „hat sich brav aufgeführt” és becsületet szerzett zsidóságának, de Aradnak is. Leopold Zsigmond jószágos szemében messze utak tükröznek, mert uton van most is, fáradhatatlanul. Boldog, derűs ut ez: teljes visszatérés a zsidósághoz. Visszatérés, bár soha és semikor sem hagyta el. Még csak „izraelitává” se enyhült erős zsidó egyénisége: ő volt az, akinek indítványára hosszú éveknek előtte „neolog zsidó hitközség” lett az aradi izraelita, vagy ha úgy tetszik: Mózes-hitű egyház. De most, mialatt a munkás szervezet — hála Istennek — győztes harcát vívja az öregséggel és a kórral, Leopold Zsigmond ragyogó frissességgel épít magának új világot, zsidó világot a drága örökségben kapott alapokon, melyeket munkás élete még szilárdabbá, még teljesebbé tett.

Milyen fáradhatatlan, milyen sokoldalú élet a Leopold Zsigmondé. Jut belőle a politikára, jut és hozzá bőven, kulturára, jöttetre, mindenre. És most ez a sok érték a miénk: magunknak kérjük, kívánjuk.

— Ha fiam lett volna, arra tanítottam volna, azért gyűjtson vagyont, hogy független legyen és hogy jót tehessen. Mert az élet két legnagyobb értéke: függetlenség lenni és jót tenni. Olyan megnyagató, olyan jó érzés: ha valamit ember-társunkért tehetünk.

Nagy szomorúsága van Leopold Zsigmond-

nak: e
rendelt
— a d
másnap
ové a
a zsidó
zseniális
Fritz K
latu és

A
Leopold
lelkesen,
sünetet.
nyugánke
a maga,
gondolat
Uj Kele
leányaink
sitették

Be
miképen
sek hozzá
gathassan
és jószág

És
azt a jóss
ilyen kifo
aki meg

Fiú
Leopold
közül, egy
adom hír
hogy mi r
ságu az r
hogy Leop

.....
PAL

A M

K

(Jeru

sitőjától.)

tosabb hel

Ez az inté

közt indul

jává nőtte

luc is van

országba,

lel"-ben

alapítottak

tartanak, e

szórakozna

irat kiadá

is jelent b

növendékei

lehetett lát

karikatúrák

kiállítás va

benmutatás

a művésziga

domborműv

művész mu

gyakat is. A

fel és máris

városi tanác

uj utcaablá

hires festőm

ken kívül

tipusairól. S

képviselő és

jelenleg az o

deklodést ta

tásai iránt.

A zene

A jeruzsálem

„Váád Hachi

leg mintegy

ötven a zong

és hegedűosz

egy fuvóhan

anyagában ze

szerepel. Az

mekosztály fe

kifejlesztése o

A szinm

Az utóbbi idő

vel gyarapod

jav „Ocean“-j

és Salom Alej

nak: egyedül maradt ebbe az életbe. De mert így rendelkezett: mindannyiunké ö. Hétfőn a hölgyeké — a drága rokonasszony és lányserége a napja: másnap mások és mások jönnek hozzá. Este pedig övé a könyvek, melyek között egyre több és több a zsidó vonatkozású. Most Chamberlain sarlatán és szenális pamflettjén dobog, miután már a kitűnő Fritz Kahn könyvében megkapta a sok rosszindulatú és hamis megállapítás józan ellenszerét...

A könyv a pihenés édes gyümölcse. Pedig Leopold Zsigmond nem a pihenés embere. Milyen lelkesen, milyen jó szívvél teljesítette minden kérésünket. Milyen őszinte jószággal tette magáévá ügyünket — nem, nem a mi ügyünket csupán — a maga, mindannyiunk ügyének érzett zsidó egyégt gondolatát. Milyen jó szívvél vállalta magának az Uj Keletet, hogy lelkesítette lelkes asszonyainkat, leányainkat, akik az ő szavára vállalták és teljesítették a propaganda nehéz munkáját.

Be kell vallanom szelíd bocsánatkéréssel: miképpen kerestem ürügyet, kifogást, hogy elmehelek hozzá, hogy leülhessek vele szembe, hogy hallgathassam drága humora beszédét, régi idők bölcs és jószágos emlékezését.

És bocsánatot kell kérnem, hogy megloptam azt a jószágot, mely mind azért gyűlt ilyen bőséges, ilyen kifogyhatatlan kinccs, hogy örökségbe kapja, aki meg se született.

Füni szeretettel jószágot és hitet csentem Leopold Zsigmond lelkéből, én, egy e nép fia közül, egy az ő fiai közül s boldogan, örömmel adom hírül ifju testvéreimnek és nővéreimnek, hogy mi mind az ő fiai és leányai vagyunk, váltáságul azért az egyért, a meg nem született és hogy Leopold Zsigmond miénk, a mindannyiunké. (sz. b.)

PALESZTINA-MUNKA

A művészet Jeruzsálemben

Képzőművészet, zene és színház

(Jeruzsálem, május 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Kultúrintézményeink közt a legfontosabb helyek egyikét a „Becáel“ foglalja el. Ez az intézmény, amely igen szerény keretek közt indult meg, az ország művészeti központjává nőtte ki magát. Növendékei közt 25 család is van, akik azzal a szándékkal jöttek az országba, hogy művészi hajlamukat a „Becáel“-ben tehetséggé fejlesszék. Nemrég klubot alapítottak, ahol rendszeres előadásokat tartanak, előadnak színdarabokat, olvasnak és szórakoznak. Hozzáfoglalt egy művészeti folyóirat kiadásához, melynek első füzeté már meg is jelent bő művészi tartalommal. Az intézet növendékeinek álarcos purimi mulatságán is lehetett látni sok szépet, díszítést, jelmezeket, karikatúrákat. A „Becáel“ termeiben állandó kiállítás van az intézetben készült műtárgyak bemutatására. Ott látni Prof. Boris Schatznak, a művészigazgatónak festményeit, szobrait és a domborműveit, néhány tehetségesebb fiatal művész munkáit, köztük izléses majolikatárgyakat is. A majolikaosztályt nemrég állították fel és máris szép eredményeket mutat fel. A városi tanács újabban onnan rendelte meg az új utcabúvákat. A grafikai osztályt Abel Pann híres festőművész vezeti, aki magánrendeléseken kívül egy albumot adott ki az ország típusairól. Sir M. Conwy angol konzervatív képviselő és Mrs. Snowden munkászvezér, akik jelenleg az országban tartózkodnak, nagy érdeklődést tanúsítanak a zsidó művészet alkotásai iránt.

A zenekultúra is szép fejlődésnek indul. A jeruzsálemi zenekonzervatóriumnak, amely a „Váád Hachinuch“ fenhatósága alatt áll, jelenleg mintegy nyolcvan növendék van, köztük ötven a zongoraosztályban és a többi az ének-és hegedűosztályokban. Legközelebb megnyílik egy fuvóhangszer-osztály is. Az intézet tananyagában zeneelmélet és összehangzottan is szerepel. Az igazgatóság tervbevette egy gyermekosztály felállítását is a hallás és taktusérzék kifejlésére céljából.

A színművészet is a fejlődés jeleit mutatja. Az utóbbi időben a héber színház több új erővel gyarapodott. Többek közt előadták Andrejev „Ocsán“-ját, Tolsztoj „Sötétség uralma“-t és Salom Alejchem egy pár alkotását. Érdekes

megemlíteni, hogy az operatársulatnak, amely a „Faust“-ot játszotta Tel-Avivban, Jeruzsálemben, Haifában és Surafendben, egy keresztény tagja is van, aki bámulatba ejti a közönséget tiszta héber kiejtésével. Azonkívül van egy műkedvelő operett-társulat is, amely jelenleg Goldfaden „Bar-Kochbá“-ját készíti előadni héber fordításban.

***
„Mispát hássalom.“ Jeruzsálemből jelentik: Ilyen nevű békebírósi intézményt létesített a palesztinai zsidóság minden nagyobb gócpontban, amely a zsidóknak egymás közötti peres ügyeit intézi rövid úton, a zsidó jog alapelvei szerint. Mint Haifából jelentik, utóbbi időben a „Mispát hássalom“ már az

Tovább tart a belpolitikai krízis

Constantinescu az egyetem megnyitása ellen. Ujra aktuális Florescu lakástörvénye

(Bukarest, május 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) A román belpolitika homlokterében ma Constantinescu miniszter személye áll, akinek hazaérkezése, mint azt már tegnap jelentettük, újból felborította a belpolitikai helyzetet. Constantinescu tegnap az északi pályaudvaron politikai barátai között nyilatkozott a belpolitikai helyzetről. A „Presa“ leközi Constantinescu nyilatkozatát. Eszerint Constantinescu leszögezte, hogy a parlamentnek feltétlenül meg kell szavazni Vaitoiannu közigazgatási reformjavaslatát. Bizonyos vagyok abban — mondotta Constantinescu —, hogy nem Vaitoiannu provokálta az incidenst, mert Vaitoiannu igen előrelátó és igen sokra tartja a miniszterek közötti szolidaritást. A kormány különben egységesen elhatározta, hogy Vaitoiannu törvényjavaslatát megszavaztatja. Más kérdés az, hogy a javaslat a jelenlegi, vagy az őszi parlamenti ciklusban kerül tárgyalás alá.

Ami az egyetemi krízis illeti, Constantinescu véleménye szerint mindaddig nem szabad megnyitni az egyetemet, míg a rend nincs teljesen biztosítva.

Tegnap Constantinescu kihallgatáson jelent meg a királynál, de a kihallgatás tárgyaról nem szivárgott ki semmi hír.

Öszre marad a közigazgatási törvényjavaslat tárgyalása

Tegnap Bukarestben olyan hírek terjedtek el, hogy a kormány öszre halasztja Vaitoiannu törvényjavaslatának tárgyalását. A kormányzat szervezés kérdését a parlamenti ülészek bezárása után oldja meg a kormány. Ez okból a jelenlegi parlamenti ciklus igen rövid életű lesz és legkésőbb tizenöt nap múlva véget ér.

Mégis új kormány alakul?

Megírta tegnap az Uj Kelet, hogy a kormány körében az a vélemény alakult ki, hogy a belpolitikai válságot csak új liberális kormány oldhatja meg. A „Presa“ mai száma megerősíti ezt az értesülésünket, beavatott helyről nyert információk alapján ugyanis arról számol be, hogy a kormány ama tagjai, akik fennakarják tartani a liberális párt uralmát, a kormány átszervezése helyett új kormány alakításával próbálkoznak. Remélik, hogy ezt a kormányt, amelynek az élén Constantinescu állna, a király is szívesen látná. A belpolitikai helyzet szanálásáról azonban csak a parlamenti ülészek befejezése után lehet szó. Az előjelekből mindenesetre arra lehet következtetni, hogy a legközelebbi politikai érásban fontos szerep vár Constantinescúra.

A lakástörvény a parlament előtt

A kamara mai ülésén Leonte Moldoveanu törvényjavaslatot terjesztett be a lakbérleti törvény interpretálására vonatkozólag, mely szerint az 1916. évi bér háromszorosa követelhető, nem pedig a házbérhez hozzászámított emelés háromszorosa.

Florescu igazságügyminiszter törvényjavaslatot nyújt be a külföldi adósságokra szóló moratóriumról. Ezután a cukorbehozatalról és cukoradóról szóló javaslatot tárgyalták. Aslan attól tart, hogy a törvény meg fogja drágítani az életet és nem híve a cukorimport eltöltésének.

Sassu miniszter felvilágosítja, hogy a javaslat célja az állami ellenőrzés hatékonyabbá tétele a spekuláció megfékezésére.

Leonte Moldoveanu szerint a javaslat nem világos és meg kell különböztetni az ellenőrzést a cukorbehozatal szabadságától, mely okvetlenül szak-

arabok közt is nagy népszerűségnek örvend. Több esetben történt, hogy arabok is alávetették magukat e bíróság döntésének zsidókkal támadt peres ügyekben.

Rabindranata-Tagore Palesztinába jön.

Jeruzsálemből jelentik: S'lomith Plaum palesztinai óvónő, aki jelenleg Indiában tartózkodik, ahol Rabindranata-Tagore „szabad természet iskolájában“ működik, azt a jelentést küldte a jeruzsálemi „Al hámissimár“ hetilapnak, hogy a nagy bengál költő az idén meg fogja látogatni Palesztinát impressziógyűjtés céljából.

A galaci transzporthajó. Az Erdélyi Palesztinahivatal közli, hogy a galaci transzporthajó május 16-án indul Palesztinába.

séges. Javasolja az ülés felfüggesztését, hogy a javaslatot újból megbeszéljék.

Szünet után Sassu miniszter kéri a Házat, hogy a javaslat tárgyalását halasszák el mára, hogy a módosításokat megbeszéljék.

Ezután a kamara megszavazta a községi orvosok szervezetéről szóló törvényjavaslatot.

Érvényben marad a lakástörvény

Florescu igazságügyminiszter Leonte Moldoveanunak a lakbérleti törvény interpretálására vonatkozó törvényjavaslatával kapcsolatban a „Dimineata“-nak kijelentette, hogy ugylátszik, ugy a háztulajdonosok, mint a lakók újból aktuálisá akarják tenni ezt a kérdést, amelyet elintézetnek hitt. Az új lakástörvény csak a régit prolongálja. Eddig egyetlen evakuálás nem történt az új törvény alapján. Ami a törvény apaságát illeti, az igazságügyminiszter nem vállalja azt, mivel a törvény az egész kormány műve, a parlament pedig megvitatta és megszavazta azt. Florescu azt hiszi, hogy a jelenlegi törvényt őszi érvényben tarthatja.

Ujabb tanukihallgatások az Egyetem-utcai bűnperben

A tanuk igazolták Orbán Kálmán alibijét

(Kolozsvár, május 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Egyetem-utcai gyilkosság tárgyalásának során ma a védelem tanuit hallgatták ki.

Menkő Lukrecia, a vádlott szomszédja előadta, hogy Orbán Kálmáné néhány héttel a gyilkosság elkövetése előtt átadta neki férje egy szakadt ingét azzal, hogy abból szabjon néhány inget gyermekeinek. Ő azonban az inget nem használhatta, kidobta a szemétdombra, ahol a gyilkosságot megelőző napon csirkét vágott, amelynek a vére beszennyezte az inget. Ez a véres ing szolgált eddig bűnjelként. Menkő Lukrecia vallomása nyilvánvalóvá tette, hogy az ingen lévő foltok nem az áldozat véréből származnak.

Orbán Sándor, a vádlott nagybátyja, aki a vádlottal egy szobában lakott, előadta, hogy a gyilkosságot megelőző estén Orbán Kálmáné a szomszédasszonnyal moziba, készült, hívták Orbán Kálmánt is, aki azonban rosszuléltől panaszkodott és nem ment. A tanu ezután lefeküdt. Háromnegyed hatkor reggel, amikor a tanu felébredt, Orbán Kálmánt az ágyban aludni látta. Tekintettel arra, hogy a tanu nagyot hall, nem tudja, az éjszaka folyamán volt-e kint a vádlott, mert semmiféle zajra nem szokott felébredni.

A következő tanu, Orbán Sándorné előadta, hogy tizenegy óráig volt ébren, amikor Orbán Kálmáné hazajött a moziból. Orbán Kálmáné beszélgetni akart vele, de ő azzal szakította félbe:

— Csitt, Kálmán alszik.

Vallomása szerint este tizenegy órakor Orbán Kálmán aludt, de reggel is aludt még, amikor ő felébredt. Kizártnak tartja, hogy az éjszaka folyamán Orbán Kálmán kinyárt volna, mert az ajtó igen erősen csikorog és a legkisebb neszre felébred.

Ezután a törvényszék a vádlott feleségét hallgatta ki. Orbán Kálmáné, akivel férje Szabériában mint hadifogoly kötött házasságot, vallomását tört magyar nyelven adta elő. Az

elnök kérdéseire elmondja, hogy férjét vakbélgyulladásos tünetekkel kórházban kezelték, onnan a gyilkosságot megelőző héten bocsátották el. A gyilkosságot megelőző estén, mielőtt a moziba ment, férje vizesborogatást kért tőle. Reggel, amikor felébredt, a vizes ruha változatlanul rajta volt férjén.

A vádlott feleségét, ami a bűnvádi eljárások folyamán szokatlan, a bíróság megeskette vallomására.

Ezután a törvényszék a további tanúkihallgatásokat csütörtökre halasztotta.

* Tapéták a legmodernebb és művészi kivitelben, bársony, selyem és legszebb mintákban kaphatók a Friedmann-féle könyvkereskedésben Kolozsvárt, Főter 26. Szobák és lakások tapétázását vállalom. Minták vételkötelezettség nélkül megtekinthetők.

Sport kötött-szövött Áruház

aradi kötött és kötött-szövött-gyár lerakata

Kötött kabátok, svetterek, kötött ruhák, harisnya és keztyű eredeti gyári árban
o o o kapható o o o

CLUJ, Wesselényi-utca 16. sz.

Legolcsóbban fest, tisztít az

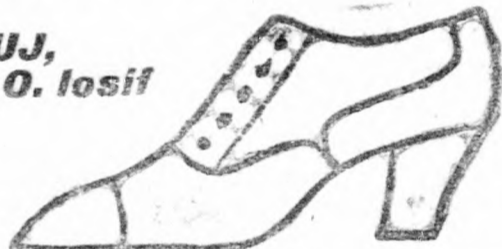
UNIO
gőzmosógymű
Cluj, C. Reg. Ferd. 133

1883

RÓTH cipész

CLUJ,
Str. St. O. Iosif

volt Szép-utca

Telefon 31.

Ládagyár

Fióküzlet: Egeres

Mindenemű ládákat és fadobozokat összeszegezett és szétszedett részeken megrendelésre azonnali készit és szállit a legolcsóbb napi áron 1361

Sajovics és Lebovits
Cluj, Strada Cernanji (volt Kajantói-ut) 1 szám

Fűszer és gyarmatárak
legelőnyösebben

Bermann W.
nagykereskedőnél Cluj,

Piața M. Viteazul 39.

Telefon 76.

1493

Kabát és kosztüm

legújabb divat szerinti készítését jutányosan vállalom a Kinizsi-utca 2 sz. alá áthelyeztet női divatszalonomban. A n. é. közönség további szives pártfogását kérem. 1418

Dávidovics Mór

Modern üvegesiszolda és tüköráruháza

PÉCHY ÉS TÁRSA

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD),
STR. SAGUNA (KAPUCINUS-U.) 20

Készíti a legszebb tüköröket és butor-üvegeket minden méretben és mennyiségben! Kérjen árajánlatot Ujrafoncsorozás

Mégis csak CZINK fest, tisztít vegyileg legszebben, legolcsóbban Cluj

Tizenötévre ítélték Kruppot a franciák

Szigoruan ítélték a többi igazgatók fölött is. Berlinben megtorlással fenyegetőznek

(Werden, május 9. Az Uj Kelet tudósítójától.)

Tegnap reggel folyt le a werdeni francia hadbírószék előtt a Krupp-féle lázadási pör utolsó tárgyalása. Davert százados-ügyész a hallgatóság óriási érdeklődése mellett mondotta el vádbeszédét. Az ügyész a letartóztatott gyárigazgatókat azzal vádolta, hogy ők az okai annak, hogy Essennek véres nagy-szombatja volt.

Szerinte az összeütközést a német propaganda idézte elő, a munkások nem is tudták mi készül, de az igazgatók fel-izgatták a tömeget.

Elhitették a munkásokkal, hogy megszállás lesz és megszólaltatták a szirénákat. Az igazgatók berlini parancsra szervezték az ellenállást és a szabotálást. Az igazgatósági épületből röpiratokat dobáltak a munkások közé, melyek a berlini propagandairódkból származtak. Sőt a tüzoltóság emberei közt is szép számmal voltak egykori német tisztiek, akiket

kémkedésre és az ellenállás irányítására

használt fel a német kormány. Mindezek alapján vádolja Krupp von Bohlen elnökigazgatót, hogy ő irányította a passzív ellenállást. Az igazgatók valamennyien előzetesen tudtak a szirénák megszólaltatásának tervéről, amint azt Hartwig igazgató is ismerte. Indítványozza tehát, hogy Kruppot

tizenöt évi fogházra

és százezer márká pénzbüntetésre, Hartwig, Bruhn, Schäffer, Kunz, Schräpler és Österlein igazgatókat tíz évi fogházra és tízezer márká pénzbüntetésre ítélje a bíróság. Gross munkavezető, a gyári ta-

Leégett a máriaradnai bucsuhely zárdája

Egy tüzoltó életét veszítette. Ötmillió kár

(Arad, május 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt tíz órakor tűz ütött ki a máriaradnai bucsuhely híres zárdájában, amelyet II. József alapított a ferencrendi szerzetesek számára. A tűz a padláson keletkezett. A kolostor jobbszárnyában elhelyezett konyha fölött ugyanis tüzet fogott egy száraz gerenda. A tüzesetet azonnal jelentették Kaiser Antal rendfőnöknek, aki telefonon értesítette a tüz-estéről a radnai tüzoltóságot. Minthogy Máriaradnának mindössze négy tüzoltója van, a kivonult tüzoltók tehetetlenül nézték a tűz terjedését, amely tíz perc alatt lángborította a kolostor tetejét.

Fél tizenkét órakor értesítették az aradi és lippai tüzoltóságot, amelyek nyomban az értesülés után helyszínre vonultak, de a tüzet ők sem tudták lokalizálni. A tüzoltóság meg-

— Szervezkednek az osztrák nemzeti szocialisták. Bécsből jelentik: Az ausztriai nemzeti szocialisták Bauer ezredes elnöklete alatt és a müncheni bajor monarchisták kiküldötteinek részvételével tegnap gyűlést tartottak, amelyen Hitler vezérükre kiáltották ki. Hitler, aki a bajorországi monarchisták fővezére, a közeljövőben Bécsbe érkezik, hogy tárgyalásokat folytasson a jobboldali alakulatokkal, amelyek erősen készülődnek a frontharcosok bécsi szervezeteinek május huszadiki zászlóbontására.

— Ujházy Ede özvegye beperelte Budapest város tanácsát. Nagyváradról jelentik: Ujházy Edének, az évekkal ezelőtt elhunyt kitűnő színesnek Nagyváradon élő özvegye pert indított Budapest város tanácsa ellen és követeli, hogy a főváros adja ki részére az Ujházy-ereklyéket. A pert diplomáciai úton fogják lefolytatni.

nonciskola vezetője ellen husz évi fogházat és tízezer márká pénzbüntetést indítványozott.

Grimm védő azt bizonyította, hogy a véres incidensnek oka a munkásság elkeseredése. Hasonló akció más gyárakban is történt. Az esseni események igazi oka a francia vezetők idegessége, kik nem vették észre a közhangulatot. A vádbeszéd után a bíróság tanácskozársra vonult vissza. A megbeszélés egész délután tartott, úgy hogy csak hat órakor hirdette ki az elnök az ítéletet. Az ítélet a vádlottakat bűnösöknek mondotta ki összeesküvés és közsensháborítás büntetésében és ezért Kruppot, Hartwigot és Österleint 15—15 évi fogházra és 100—100 millió márká pénzbüntetésre, Bruhnt 10 évi fogházra és 100 millió márká pénzbüntetésre, Schäffer, Bauer és Kuntz igazgatókat 10 évi fogházra és 100 millió márká pénzbüntetésre, Gross üzemvezetőt 10 évi fogházra és 50 millió márká pénzbüntetésre, Müller üzemtanácsosi tagot pedig hat havi fogságra ítélte a bíróság.

A közönség az ítéletet némán vette tudomásul. A berlini lapok azonban pártkülönbség nélkül felháborodással irnak a Krupp-ítéletéről. A közvélemény szerint a francia hadbírószék ténykedése német területen jogosulatlan, mert a nemzetközi jog szerint hadbírószék csakis ellenségeskedésekkel kapcsolatban, tehát háboruban megszállt területen működhet. A lapok felszólítják a kormányt, hogy Franciaországtól az ítéletek azonnali szabadonbocsátását követelje. Amennyiben a franciák ezt a követelést megtagadják, Németország jelentse be, hogy hasonló megtorló intézkedéseket fog tenni a német földön élő franciák ellen.

próbálta a templom baloldalán lévő tornyot menteni, de ez a kísérlet sem járt eredménnyel. A tető olyan gyorsan borult lángba, hogy akik onnan feckendezték a tornyot, nem tudtak menekülni. Sik János tüzoltó a nagy hőségtől elájult és a lángok közé zuhant, ahol halálát lelta. Vitip tüzoltó és Szabó kéményseprő súlyos égési sebeket szenvedtek. A tűz elhamvasztotta a kolostor baloldali és jobb-oldali tornyát is.

A templom belsejében elhelyezett történeti értékű festményeket és műkincseket sikerült megmenteni, de a kár így is meghaladja az ötmillió leít.

A délutáni órákban Arad város vezetősége kivonult a helyszínre, a város közönsége már is gyűjtést indított a templom felépítésére.

— Le Rond tábornok romániai missziója. Le Rond francia tábornok jelenleg Romániában tartózkodik és beutazza az ország egyes részét, érintkezésbe lépett a legfelsőbb katonai parancsnokságokkal. Utjának folyamán meglátogatta Kisenevet, Konstancát és Prahovát. Le Rond misszióját a bukaresti sajtó különbözőképpen kommentálja. Az ellenzéki lapok a tábornok látogatását azokkal a hamis hírekkel hozzák kapcsolatba, amelyek az utóbbi időben Romániáról a külföldön elterjedtek. Nagyvárad tudósítónk jelentése szerint Le Rond tábornok erdélyi körútjának alkalmából ma Nagyváradra érkezett. Az állomáson Olteanu tábornok és Péter Julián prefektus fogadták a tábornokot, aki a katonai gyakorlóterre hajtattott és csapatszemet tartott a tüzérszárnyában. Ma este a „Cercul Militar“ diszvacsorát rendez a tábornok tiszteletére. Le Rond tábornok holnap tovább utazik Gyulafehérvárra.

* Gyomorhurunál, májbetegségeknel és epekövöknél a Ferenc József keserűviz használata gyakran jó szolgálatot tesz. (5)

Cukorka és csokoládé raktár

Lusztig és Nussbacher
Calcea Regele Ferdinand 31. sz.
Szállitunk póstán,
utánvét mellett. 1439

Az Uj Kelet az egy napilapja.
Az Uj Kelet cikkének jelölésével en előfizetési árak: Eg félévre 240 le Felelős szerkesztő:

Az Uj

Négyéves k után az Uj Kelet kifejléséhez, amely szánta: az egy lett. Felmagasod sorát a zsidóság érdekeinek védel Jolesó érzéssel lá erdélyi zsidóság amelyet számára lemben az Uj K árnyalatra való t a saját lapjának érette küzd és a ez-mékért.

Az Uj K Altruista célokka ságot és sohasem tok, mint más éppen ezért csaki fel anyagi létét. sem hatalmi párt hat tehát sem k szubvencióra.

Az utóbbi nyersanyagok ál előállítási költség hogy egy-egy p önköltséget sem további megjelen nek vagyunk a l emelni, amint a szükségessé teszi. táborunkra csak hárítani, amelyne kodni nem tud rekszünk, hogy lesért lapunk nagyobb terjedeli szám továbbra is kívül a hét más nagyobb oldalszá A kényszer kezdve az Uj Ke ten fölemeljük. A kezök:

Egy óra
Negyedévre
Félévre
Egész évre

Egyes példány á is 3 lei.

Hisszük, ho ják a kényszer még nagyobb le az egyetemes erd len napilapjának

— Vajda a jelentik: Az amen hivta Vajda Sánd

— A franciák fehérvárt. Gyula napokban hagyta cia kormánytól Ro rok vezérfelügyelő győződjek, mennyi mány áldozatai a tésére Romániában fölött teljes megel

— Nem bo vevőségi tisztvis hogy a belügymin várad megyei szá nem sajátították arra, hogy a megu jelentkeztek, mint prefektus saját ha az elbocsátott tiszt

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
Előfizetési árak: Egy hónapra 45 lei, negyedévre 130 lei, félévre 240 lei, egész évre 450 lei.
Felelős szerkesztő: Marton Ernő dr.

Az Uj Kelet olvasóihoz

Négyéves küzdő és felvilágosító munka után az Uj Kelet elérkezett programjának ama kifejléséhez, amelyre a parancsoló élet és a sors szánta: az egyetemes erdélyi zsidóság lapja lett. Felmagasodva a pártérdekeken, minden sorát a zsidóság egységes, nagy céljainak és érdekeinek védelmére küldi harcok küzdelembe. Jölesse érzéssel látjuk, hogy a helyzetére eszmélő erdélyi zsidóság felismerte a nagy értéket, amelyet számára a jogaiért folytatott küzdelemben az Uj Kelet jelent és ma már pártármalatra való tekintet nélkül, minden zsidó a saját lapjának tekinti az Uj Keletet, amely érte küzd és a mindnyájunknak közös, nagy eszméért.

Az Uj Kelet nem magánvállalkozás. Altruista célokkal indítottuk útjára ezt az újságot és sohasem vezettük ridég üzleti szempontok, mint más lapvállalatokat. Az Uj Kelet éppen ezért csakis olvasóinak táborára építhet fel anyagi létét. Nem áll sem magánérdekeltség, sem hatalmi párt szolgálatában. Nem számíthat tehát sem kívülről jövő támogatásra, sem szubvencióra.

Az utóbbi hónapokban a munkabérek és nyersanyagok állandó drágulása miatt a lap előállítási költségei oly mértékben emelkedtek, hogy egy-egy példány előállítási díja még az önköltséget sem fedezi. Hogy az Uj Kelet további megjelenését biztosíthassuk, kénytelenek vagyunk a lap árát olyan arányban felemelni, amint azt a drágulás elkerülhetetlenül szükségessé teszi. Hűséges és áldozatkész olvasótáborunkra csak azt a különbözetest fogjuk át-hárítani, amelynek fedezéséről másképp gondoskodni nem tudunk. Ezzel szemben odatörekszünk, hogy olvasóinkat a mérsékelt emelésért lapunk gazdagabb hirtanyagával és nagyobb terjedelmével kárpótoljuk. A szombati szám továbbra is legalább 12 oldal lesz, ezenkívül a hét más napjain is a lehetőség szerint nagyobb oldalszámú lapot fogunk adni.

A kényszerítő okok miatt május 15-étől kezdve az Uj Kelet előfizetési árát mérsékeltten fölemeljük. Az új előfizetési árak a következők:

Egy óra	60 Lei
Negyedévre	170 "
Félévre	320 "
Egész évre	620 "

Egyes példány ára pályaudvaron és vidéken is 3 lei.

Hisszük, hogy olvasóink méltányolni fogják a kényszerdiktálta elhatározásunkat és még nagyobb lelkesedéssel fogják felkarolni az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság egyetlen napilapjának ügyét.

Az Uj Kelet kiadóhivatala

— **Vajda amerikai köruton.** Bukarestből jelentik: Az amerikai románok szövetsége meghívta Vajda Sándort propagandakörutra.

— **A francia kormány kiküldötte Gyulafehérvárt.** Gyulafehérvári tudósítónk jelenti: A napokban hagyta el a várost Ch. le-Theo, a francia kormánytól Romániába kiküldött francia tanácsvezérfelügyelője. Utazásának célja, hogy meggyőződjék, mennyiben jártak sikerrel a francia kormány áldozata a francia nyelv és kultúra terjesztésére Romániában. A kiküldött a tapasztaltok fölött teljes megelégedését fejezte ki.

— **Nem bocsátják el a nagyváradai számvevőségi tisztviselőket.** Megírta az Uj Kelet, hogy a belügyminiszter elbocsátotta azokat a nagyváradai megyei számvevőségi tisztviselőket, akik még nem sajátították el a román nyelvet. Tekintettel arra, hogy a megürült állásokra új pályázók nem jelentkeztek, mint nagyváradai tudósítónk jelenti, a prefektus saját hatáskörében továbbra is alkalmazta az elbocsátott tisztviselőket.

— Rendezik a cseh-román forgalmat.

Máramarosszigetről jelentik: A csehszlovák-román határmegállapítás helytelen volta miatt a két ország közötti határforgalom majdnem a minimumra volt korlátozva. A vasuti vonal hol csehszlovák, hol román területen haladt s ennek következtében a csehszlovákiai kisgazdák földjeinek jelentékeny része román területen maradt, míg a Rahó környékbeli román alattvalók földje Csehszlovákiához tartozott. Ez a helyzet ma is s ennek következménye, hogy a gazdák nem járhatnak át egyik területről a másikra földjeiket megművelni. Ehenfeld dr., Ruthénföld alkormányzója e tárgyban tanácskozással folytatott Mihályi máramarosszigeti prefektussal s a tanácskozással eredményeképpen az a megállapodás jött létre, hogy a csehszlovák állampolgárok Romániában lévő földjeiket ezentúl szabadon munkálthatják és terményeiket szabadon vihetik át a határon. A román határőrök utasítást kaptak, hogy a földművesek határforgalmát ne korlátozzák. Ugyanez a megállapodás jött létre azokra a romániai állampolgárokra nézve is, akiknek viszont csehszlovák területen vannak ingatlanai.

— **Meg akarják hosszabbítani az állatkiviteli tilalmat.** Bukarestből jelentik: Valószínű, hogy az állatkiviteli tilalmat, amelyet június 1-éig léptettek életbe, meg fogják hosszabbítani a husdrágaság és a kolombácsi legyek pusztításai következtében.

— **Kolozsváron korlátozták az ivóvízszolgáltatást.** A városi vízművek igazgatósága közli, hogy májtól kezdve a vezetékek naponta csak délelőtt 6—9-ig, déli 12—2-ig és délután 6—9 óra között fognak vizet szolgáltatni.

— **Rendezték a kolozsvári vízdíjak ügyét.** Kolozsvár városi tanácsa hirtetményt tett közzé, melyben felhívja a háztulajdonosokat, hogy a vízdíjakat előlegesen negyedévenként fizessék be a vízvezetéki igazgatósághoz. A hátralékos víz- és csatornadíjakat a Farkas-utcai adóhivatalnál kell befizetni. Tekintettel arra, hogy a legtöbb házban nincs vizóra, a vízdíjakat köbméterenként két lejes átalányárban állapították meg. Olyan háztulajdonosok, akiknél nincs vízvezeték, csak a felét fizetik a vízdíjnak. Új vezetéki és csatornázási szerelést, bővítést vagy átalakítást a vízvezetéki igazgatóságtól kell előzetesen kérvényezni.

— **Megdrágul a liszt Kolozsváron.** A lisztárak körül csak az elmúlt napokban teremtett Stefanescu kolozsvári prefektus békét és ma új bonyodalmak állottak elő. Az erdélyi prefekturák, amelyekről a gabonákról és a lisztárakról tájékozódást kértek, mindenünnen olyan árakat jelentettek, amelyek a mai árak föntartását lehetetlenné teszik. Ma délelőtt a molnárok küldöttsége tisztelgett a prefektusnál, akitől új árnegállapításokat kért. Stefanescu prefektus megígérte, hogy a liszt-drágulásra vonatkozó előterjesztéseket Bukarestben illetékes helyre juttatja.

— **Negyvenmillió építkezés Gyulafehérváron.** Gyulafehérvári tudósítónk jelenti: A közoktatásügyi minisztérium megbízásából Gall mérnök, dr. Sava polgármester és több vezetőszemélyiség Teulescu gyulafehérvári püspök vezetésével kiszállottak az újonnan felépítendő állami liceumi épület helyének kijelölésére. Az építkezésre a legalkalmasabbnak találták a koronázási templom területét, amely talán a legtagasabb tere a városnak. Tekintve, hogy a liceumépületet összel át akarják adni a nyilvánosságnak, az előmunkálatok úgy a liceum, mint a hatszáz személyre tervezett internátus építéséhez már megkezdődtek. Az építkezésre negyvenmilliót meghaladó összeget irányoztak elő.

— **Egyiptomban pusztít a pestis.** Kairóból jelentik: Az elmúlt két héten kétszáz bubopestis megbetegedés történt. A járvány terjed.

— **Béremelést követelnek a német fegyverek.** Brandenburgból jelentik: Az itteni fegyverházban az elmúlt éjjel lázadás tört ki, mert az igazgatóság nem teljesítette a fegyverek béremelési követeléseit. A rabok emiatt összefogtak a cellák berendezését, ablakait és hozzáfogtak a tetőzet lerombolásához. A segítségül hívott rendőrség körülfogta a fegyverházat és csak fegyvereinek használatával tudta a zendülést elfojtani.

— **Orvosi hír.** Dr. Boskovics Henrik fül-, orr- és gégeorvos három heti tartózkodásra külföldre utazott.

— Nagy vita a budapesti drágaságról.

Budapestről jelentik: Tegnap délután Heinrich elnökletével a nemzetgyűlés drágasági bizottsága ülést tartott. A tanácskozással során Bud képviselő kijelentette, hogy a drágaság letörésére a bizottság tagjaitól vár javaslatot. Peyer szerint a drágaság főként a kormány pénzügyi programjától függ. Azonnal megszűnne, ha minden téren visszaállítanák a békeárakat. A német példára befektetésekkel kellett volna a helyzetet javítani, ma azonban egyedüli értékhatározó csak a buza lehet. Javasolja, hogy a jegyintézet a kiadott hiteleknek a buza árát vegye alapul. Farkas szocialista képviselő a békeárak keresztülvitelére vonatkozólag megállapítja, hogy az átlagos munkabér ma 11-25 korona a békebeli harminckettővel szemben. Végeredményben az indexrendszerre kell áttérni, hogy a jövedelem elosztása igazságosabb legyen. Javasolja, mondják ki, hogy a fixfizetéseket arányba hozzák a közszükségleti cikkek árával és ezért kététenként a kormány hivatalos árjegyzést tegyen közzé. Bíró Pál a kivitel felszabadításával véli megoldhatónak a drágasági problémát. Vázsonyi Vilmos szerint, a mai társadalomnak két rétege van. Az egyik, amelyik szinli a drágaságot, a másik, mert áthárítja az első rétegre. A fokozott kivitel és a behozatal betiltása megjavítja a korona árfolyamát, de az országban csak fokozzák a drágaságot. Terjesszen elő a kormány kimutatást az elsőrendű életszükségleti cikkek áralakulásáról és azokról a cikkekről, amelyeket egyáltalán vagy csak bizonyos mértékben nem szabad kivinni és behozni. Mindaddig a drágaság gyökeresen nem orvosolható. Valkó kereskedelmi miniszter megígérte, hogy a statisztikai hivatal útján rövidesen beszerzi a szükséges adatokat. Bugyi szerint a buzaárak külföldi alakulásához mértén Magyarországon most sem elég drága a buza. A cukor árugrásai miatt Haller a cukortörzstöt támadja, amely spekulációval idézte elő a drágaságot. Azonkívül január óta a világpiacon is ötven százalékkal emelkedett a cukor ára. Bud hevesen támadta Bugyit kijelentése miatt, hogy a buza nem elég drága és figyelmeztette, a kormány súlyos helyzetében elvárja, hogy mindenki legyen kötelességérzet és támogassa a kormányt az áremelkedés ellen indított akciójában.

— **Kifosztották Pilsudski házát.** Varsóból jelentik: A tegnapi nagy nemzeti ünnep alatt ismeretlen tettesek behatoltak Pilsudski lakásába és azt teljesen kifosztották.

— **A lausannei konferencia az elhurcolt román javakról dönt.** Lausanneból jelentik: A gazdasági bizottság tegnap a megszállás idején a törökök által elhurcolt román javak ügyével foglalkozott. Diamandi román delegátus kifejtette a román álláspontot, amelyet minden valószínűség szerint a konferencia magáévá fog tenni.

— **Nagy tüzvész Löcsén.** Kassáról jelentik: Tegnap óriási tüzvész pusztított Löcsén. A tűz a Szent Jakab-templomban keletkezett, amelynek toronytetőzete bedőlt és a menyezett áttörésével a főhajóba zuhant. Rengeteg értékes műemlék pusztult el a tűz következtében. Az oltási munkálatoknál hat tűzoltó és két katona súlyosan megsebesült. Kilenc épületet pusztított el a tűz, amelyet csak a késő esti órákban sikerült lokalizálni. A kár másfélmillió cseh korona.

— **Leleplezett zacharincsempész.** Konstanceből jelentik: A hatóságok nagy zacharincsempészetet fedeztek fel. A csempész az „Alci-biades” nevű török hajón folyt.

— **Curierul Bailor.** Ezen a címen dr. Liviu Campeanu és Emil Teposu belgyógyászati tanárszervegek szerkesztésében félhavi folyóirat indult meg. Az ötletesen szerkesztett és csinosan kiállított folyóirat a hazai fürdők propagálásának szolgálatában áll, azoknak ismertetésével az eddig külföldi fürdőre utazó közönséget a hazai fürdők látogatására akarja szoktatni. A lap első száma, amely több egyetemi tanár tollából közöl cikket, rövid áttekintést ad az összes romániai fürdőről.

* **Templomi hír.** A Calea Regele Ferdinand 52. szám alatti zsidó templomban f. hó 11-én, pénteken este félnyolc órakor Dr. Eisler Mátyás főrabbi németnyelvű beszédet fog mondani.

* **Felhívás!** Goldmann Emil marosújvári vegyeskereskedését átvettém. Felhívom összes hitelezőit igényeik haladéktalan bejelentésére. 8 napon belül, mivel a továbbiakra nem vállalok felelősséget. **Abraham M. Marosújvár.**

Közgazdaság

Elhalasztották a szesztermelők fuziók közgyűlését. A mezőgazdasági és ipari szesztermelők tegnapi ülésén a főbb pontokban megegyezés jött létre. Nincs még megállapodás azonban a bonifikáció ügyében. A közeli napokban végrehajtóbizottság ül össze azzal, hogy előkészítse a fuziók közgyűlését. Erre a közgyűlésre minden valószínűség szerint báró Neumann Károly és Szana Zsigmond vezérigazgatók jönnek. A mezőgazdaságiakból álló bizottságban a következők foglalnak helyet: Tischler Mór, Mayer Mayer, dr. Semjén Hugó, Sólyom Ferenc, dr. Kupferstrich Armin, dr. Fráter Béla, Halász Ignác (Barót), Hirsch Márkus, Mendel Jakab (Balászfalva) és Marcian (Segesvár). Az ipariak közül: Farkas Herman (Szászrégen), báró Neumann Károly (Arad), Szana Zsigmond (Temesvár), dr. Löblé László (Nagyvárad), Erdős igazgató (Nagyvárad), dr. Czell Vilmos (Brassó), Binder Tamás (Nagydisznód), dr. Wertheim Mór a Hirsch-féle szeszgyárak igazgatója vesznek részt a tanácskozásokban. Ettől függetlenül az ipariak és a mezőgazdaságiak a szeszadótörvény reformjára vonatkozó adataikat és észrevételeiket elkészítik és külön-külön eljuttatják azt a minisztérium törvényelőkészítő osztályához.

A Sfatul közgyűlése. A Kereskedő Tanács (Sfatul Negustoresc) elhalasztott közgyűlését május 13-án, vasárnap délelőtt 10 órakor tartja meg saját helyiségében, str. J. Maniu 1., amelyre a meghívóban már közölt tárgyak nagy fontosságára való tekintettel a tagok feltétlen megjelenését kéri az elnökség.

A munkaadók és a munkásbiztosító harca. Megirtuk, hogy május 4-én a munkaadók megnyerték a munkásbiztosító ellen a legfőbb semmitörvénnyel lefolytatott perüket. A Munkaadók Szövetsége a közeli napokban ülést fog tartani, amelyen a szövetség választmánya valószínűleg arra az álláspontra fog helyezkedni, hogy a befizetett járulékokat nem kéri vissza és azokat a jövőbeli járulékok fizetésénél az illető cég javára iratják. Ellenőrzhetetlen hírek szerint a közmunkaügyi minisztérium a semmitörvény itéletére azzal akar felelni, hogy a kettős járulékok fizetésére visszaható erejű törvényt fog megszavaztatni, amellyel természetesen csak élére álltaná a dolgokat. A munkaadók között az a vélemény alakult ki, hogy amennyiben ez megtörténne, a vállalatok készek üzembeszüntetéssel felelni. A tarifamelelések, a szénbeszüntetés és sok más intézkedés amugyis nagyon megnehezíti a termelés menetét, úgy hogy ezek ellen csak leállított üzemekkel lehet védekezni.

Bánya- és kohóvállalatok tiltakozása a szénkészletek zárolása ellen. Megirtuk, hogy a CFR. vezérigazgatósága zárolta az erdélyi szénbányák termelését addig, amíg ennek az intézkedésnek fentartását a vasúti forgalom érdekében szükségét látja. Ez ügyben csütörtökön délután 4 órakor az Erdélyi és Bánáti Bánya- és Kohóvállalatok Szövetsége tiltakozó ülést tart.

A kereskedelmi felügyelőséghez kell benyújtani a nacionalizálási kérvényeket. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara a következő átiratot kapta ma a kereskedelmi felügyelőségtől: A kereskedelmi és iparminisztérium 6935-923. számú rendeletével tudomására hozza az összes vállalatoknak, bankoknak és kereskedelmi és ipari részvénytársaságoknak, hogy bármely nacionalizálásra, alapításra és tőkeemelésre vonatkozó kérvények csak akkor intézhetők el, ha a kérvényeket a kolozsvári kereskedelmi felügyelőség láttaozta. Az ipari részvénytársaságoknak a kérvényhez kell csatolni a kerületi felügyelőség approbációját is. Ezek az intézkedések Kolozs, Szilágy, Szolnok-doboka Beszterce, Marostorda, Udvarhely, Csik, Háromszék, Brassó, Kisküküllő, Szeben, Fogaras, Alsófehér és Tordamegyék területén lévő vállalatokra vonatkoznak. Bihar, Szatmár, Máramaros-megyékben a kérvényeket a nagyváradai kereskedelmi felügyelőséghez, Krassószörény, Temes, To-

rontál és Aradmegyék területén fekvő vállalatoknak pedig a temesvári kereskedelmi felügyelőséghez nyújtandók be láttamozás végett. Ebben az ügyben egyébként a bukaresti és kolozsvári bankszindikátusokhoz is értesítés ment. Az átirat kiemeli, hogy a kereskedelmi felügyelőség a késedelmekért felelősséget nem vállal.

A mai valutapiac

Javult a lej Párisban. Zuhannak a nyugati értékek. Esett az olasz lira Zürichben

(Kolozsvár, május 9. Az Uj Kelet tudósítójától.) A párisi tőzsdejelentések a lejnek nem várt emelkedését közlik. A lej a legalacsonyabb 7-es árfolyamról 7-25-re emelkedett. A lej emelkedésének a híre a nyugati devizákban óriási kínálat volt. Font sterlinget 966-ért, svájci frankot 37-50-ért lehet kapni.

A márka újabb gyengülő irányzatot mutat. Zürichben állandó 1-2 pont árfolyamvesztéssel zárul. Belföldön 57-58 között mozog.

A magyar korona esése Zürichben megállott. Nem biznak azonban a tartós stabilizálásban, ezért most is nagy a kínálat.

A francia frank hullámlása ma is tartott. A nyitás és a zárlat közötti különbség 20 pont.

Az olasz lira a tegnapi zárathoz viszonyítva 15 pontot veszített a zürichi értékeiből. Belföldön 10-23-ért nagy tételeket lehet kapni.

Május 9-én 100 lejért fizettek Kolozsvárt:

3300-3550 magyar koronát,
18720-18750 német márkát,
0-47-0-47 1/2 dollárt,
33600-33800 osztrák koronát,
9-18-9-22 olasz lírát,
7-22-7-23 francia frankot,
2-70-2-71 svájci frankot.

Valutapiac május 9-én:

Bukarest. Devizák: Páris 1383, London 966, Newyork 209, Róma 1025, Zürich 37 1/2, Prága 628, Bécs 29-75, Budapest 4-10, Berlin 60.

Bukarest. Valuták: Márka 80-82, léva 152-154, török lira 130-133, font sterling 970-975, francia frank 1410-1415, svájci frank 37 3/4-38 1/2, lira 1000-1010, drachma 255-265, dinár 205-210, dollár 209-209 1/2, napoleon 800-805, osztrák korona 29 1/4-29 1/2, magyar korona 3 1/4-3 1/2, cseh korona 615-620, lengyel marka 53-55.

Zürich. Nyitás-Zárlat: Berlin 151-146, Newyork 555 3/4-556 1/4, London 2564-2565, Páris 3690-3670, Milano 2695-2680, Prága 1647 1/2-1650, Budapest 10 1/2-10 1/4, Belgrád 580-580, Bukarest -, Varsó 117-118, Bécs 78-70 1/2, Bécs lebélyezett 78-70 1/2.

Berlin. Nyitás: Róma 1825, London 173500, Newyork 37450, Páris 2475, Zürich 6760, Prága 1112.

Páris. Nyitás: London 6985, Newyork 1513, Berlin 42, Róma 73 1/2, Prága 4475, Bukarest 725, Zürich 272.

A budapesti devizaközpont hivatalos árfolyamai: Márka 15-17, francia frank 350-360, osztrák korona 740-770, szokol 155-161, lej 25-27 1/2, lengyel marka 1220-1340, dollár 5245-5395.

SPORT

A mai bajnoki mérkőzések. Az intézőbizottság a mai napra bajnoki mérkőzéseket tűzött ki. A három legutóbbi válogatott mérkőzés teljesen felborította a már kisorsolt tavaszi programot és valószínű, hogy a többi elmaradt mérkőzéseket hétköznapokon kell lejátszani. A mai napra kisorsolt bajnoki mérkőzések: Victoria-KMTE és Universitatea-KKASE. Ezeket az őszi fordulólól elmaradt KAC-CFR mérkőzés hátralévő 24 percének lejátszása előzi meg. A Victoria-KMTE mérkőzés valószínű győztese a Victoria lesz. Az utána következő Universitatea-KKASE mérkőzés izgalmasnak ígérkezik. A KAC-CFR mérkőzés 24 perce aligha fog változást hozni az eddigi 2:1-es eredményen.

Temesváron a Kinizsi-TAC futballderby kerül a mai napon eldöntésre.

Elhalasztották a Cseh-Román váloga-

tott mérkőzését. Az eredetileg május 27-re kitűzött Cseh-Román válogatott mérkőzés elhalasztását kérte a cseh szövetség. E napon lesz ugyanis a Cseh-Olasz válogatott mérkőzés, Románia ellen pedig nem küldenek második garnitúrát, mert az egészen bizonyosan erős haladás utján lévő Románia futballsport győzelmét hozná a találkozásból.

Befejeződött a nagyváradai Strasser-ügy. Hetekkel ezelőtt egy nyílt levél kapcsán nagy sportbotrány keletkezett Nagyváradon. A botrány középpontjában Strasser Emil, az ismert kitűnő futballbíró sodródott. Strasser a nagyváradai Bíró Tanácstól fegyelmi vizsgálatot kért maga ellen. Most a lefolytatott vizsgálat Strassert teljesen rehabilitálta. Strasser a vizsgálat ideje alatt visszavonult minden sportműködéstől, a vizsgálat eredménye azonban valószínűleg visszaadja a váradai sportnak.

Uj sportpálya épül Nagyváradon. Nagyváradról jelenti tudósítónk: Tekintettel arra, hogy a nagyváradai sportpálya igen elhanyagolt és rossz állapotban van, Márkus, a Marmorosch és Blank nagyváradai fiókintézetének igazgatója tervezetet dolgozott ki egy új stadion felépítésére. A tervzet szerint a pálya felépítése ötszáz ezer lejt venna igénybe, amely összegből Márkus igazgató a bank részéről háromszáz ezer lejt kölcsönképpen folyósítana. A pályára elsőbbségi joga volna a NAC-nak, de nagyobb tőkeérdekeltséggel vonják be az Egyetértést is. A pálya a komendáns-réten épülne fel és az őszi futóbajnokságokat már ott tartanák meg.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Traviata a Magyar Színházban. Sándor Erzséki tegnap esti föllépésével sem cáfolta, hogy hangja és föllépésbeli képessége erősen nélkülözi azt az üdéséget és rugékonyságot, amit ez a szerep megkövetel. Violettaja mozdulataiban nehézkessé volt és fáradt összes áriáiban. A közönség valahogy ennek arányában erőltetett tapsolt és álmosan hódolt a művésznöknek. Partnerei: Ruvinszky Alfréd szerepében és Sugár mint Germont kitűnően voltak diszponálva. Így az est a nézők számára nem vésztett el. Róza Ili Flórája élvezetes volt. Fajk Rózi is mint Anina meleg színeket adott a játéknak. Bérczy Mihály D'Anbigny márkija kitűnő volt. Föl kell jegyezni Pálffy Bertalan, Réthely Ödön és Néményi Máttyás ügyes, lelkes játékát. Bródy dr. pompásan dirigált.

Heti műsor

Csütörtök d. u. 3 órakor: Tatárjárás. (Olcsó helyárrakkal. Sorozatszám 382.)

Csütörtök este fél 8 órakor: Bajazzok. (Burián Károly Aca de Barbu vendégjátékával. Bérletszűnetben. Felemelt helyárrakkal. Előtte: Marsall. Sorozatszám 383.)

Péntek d. u. 3-kor: Enekkari hangverseny. (Premier helyárrakkal. Jegyek sorozat száma 384.)

Péntek este 7-kor: Suhancz. (Operette repris új bemutatással, új szereposztással. Premier helyárrakkal. Premier bérlet 51 szám. Sorozat száma 385.)

A színházi iroda hírei:

Végállomás. Szorgalmasan tolynak a próbák Izsó Miklós vezetésével a Végállomásból. Szentes Béla új darabjából. Rendkívüli érdeklődést keltett a közönség körében az a hír, hogy a darab harmadik felvonásában divatrevü-verseny lesz. A Végállomás premierje kedden lesz.

Délutáni előadások. Három délutáni előadás lesz ezen a héten a Magyar Színházban: Csütörtökön a Tatárjárást, szombaton a János vitézt, vasárnap a Mágus Miskát adják. Mind a három délutáni előadást olcsó helyárrakkal fogják megtartani.

Hoffmann meséi - Sándor Erzséki. Sándor Erzséki legközelebbi föllépése szombaton lesz, amikor legbrilliansabb szerepében, a Hoffmann meséiben fog föllépni.

Kaméliás hölgy és Fenevad - éjjel. Két éjjeli előadás lesz ezen a héten: Az egyik, szombaton este fél 11 órakor, a Kaméliás hölgy, a másik, vasárnap este fél 11 órakor, a Fenevad. Az éjjeli előadásokat rendes helyárrakkal tartják meg.

A mozgóképi műsora:

Változatos filmműsört hirdet erre a hétre a három mozgófényképszínház. Az Egyetem-mozgóban csütörtökön utoljára látható Harry Piellel a főszerepben a híres Unus-film. Az eltűnt ház. Pénteken, szombaton és vasárnap izgalmas cirkuszdráma

Lesz műsoron, mely varietében a címe. Az és pénteken a párisi műve A kelletlen sző a Felleh, az elhagyott a Apolló-mozgóban ezen a héten: Csütörtöműséget adják, pénté szerelemi történetet, című erkölcsdrámát, főszerepben a világhí

Promp
Élesdi

éget
kövér,
jutá

Élesdi Erdői
ság, Oradea-

Inógépe
és kelleke
ban. Javitá

1870

Finkler

Engros

Karlsbadi
porcellán
edények,
tábla-üveg.

lámpaárul
nyiségben

AUSLÄND

Cluj, Pia
(Széchenyi)

Városházán felülről
és jó minőségű

W. He
M. He

divat

Cluj
Calea Re
legújabb nyár

120 cm. széles
nok minden
Sima zephírek
Legújabb minták
voalok
Duplaszéles csik

Központi Szálloda nyári kerthelyisége (Bánffy-palota) megnyílt. Változatos villásreggeli. Minden vasárnap d. e. 10 órától

katonazene hangverseny!

us 27-re kitta.
 zés elhalasztá
 on lesz ugyanis
 Románia ellen
 turát, mert az
 an lévő Romá-
 a találkozásból.
Strasser-ügy.
 sán nagy sport-
 A botrány kö-
 ert kitűnő fut-
 áradí Bíró Ta-
 ga ellen. Most
 ljesen rehabili-
 tt visszavonult
 at eredménye
 aradi sportnak.
Áradon. Nagy-
 ettel arra, hogy
 yagolt és rossz
 sch és Blank
 ója tervezetet
 sére. A terve-
 ezer lejt venne
 azgató a bank
 pen folyósítana.
 NAC-nak, de
 ne az Egyetér-
 pülne fel és az
 anák meg.

sz műsoron, melynek Borzalmas gyilkosság a
 variatében a címe. Az **Uránia-mozgóban** csütörtökön
 és pénteken a párisi filmgyártás egyik legszebb
 műve A lelketlen szépség kerül színpadra. Szombatra
 a **Fallah**, az elhagyott gyermek van műsorra tűzve.
 Az **Apollo-mozgóban** minden nap más műsor lesz
 éren a héten: Csütörtökön a Lángész és könnyel-
 műséget adják, pénteken a Monroe kapitány című
 szerelmi történetet, szombaton a Cigányszerelem
 című erkölcsdrámát, vasárnap pedig a Tanját, a
 fűszerepben a világhírű Lya Marával.

**Prompt szállításra
 Élesdi mészkőből**

gázzal
 égetett elsőrendű
 kővér, fehér detailmész
 jutányos árban
 kapható

1527

Élesdi Erdőipar Részvénytársaság,
 Oradea-Mare Szaniszló-u. 23

Írógépek

és kellékek állandóan nagy választékban.
 Javításokat legolcsóbban vállalok.
Finkler Antal
 Cluj, P. Mihai Viteazul (v. Széchenyi-tér) 40. sz. Telefon 493.

Engros

Karlsbadi porcellán edények, tábla-üveg.

Endefall

Mindenféle poharak, demyonok, palackok,

lámpaárak bármilyen mennyiségben legelőnyösebben

AUSLÄNDER LAJOSNÁL

Cluj, Piata Mihaii Viteazul (Széchenyi-tér) 39. Telefon 954 1358

Városzerte feltűnést keltenek olcsóságuknál és jó minőségükkel fogva

Heller, Molnár és Molnár

divatruházat

Cluj-Kolozsvár,
 Calea Regele Ferdinand 6

legújabb nyári divatkülönlegességei:

120 cm. széles sima, grenadi- nok minden színben	Lei 61
Sima zephyrek minden színben	49
Legújabb mintájú színtartó mosó voalok	55
Duplaszéles csikos divatanyagok	140

Uj rövidaru üzlet!

Uj rövidaru üzlet!

Husz év óta fennálló miderkészítő üzle-
 temet rövid- és divatáruval kibővítettem

1543

Rosenzweig E. párisi mellfűző műterme Cluj, str. Reg. Maria 6

A kolozsvári CZELL-Sörgyár

gyártmányai

Hercules duplamalátá tápsör különlegesség

és a világos

Monostor sör

stolérhetetlen minőségük miatt
 vezető márkának bizonyultak

1428

Mindenütt kaphatók!

Mindenütt kaphatók!

**CHARGEURS
 REUNIS**

Legnagyobb francia

Délamerikai vonal

Vezérképviselőt Nagyrománia részére

ADOLF SALOMON FIA

Bucuresti, Str. Paris 14

Hajóra szállás:

Hamburg, Havre és Bordeaux-ban

Kitűnő kiszolgálás, nagy kényelem, elsőrangú ellátás,
 gyors utazás, külön kajütök.

1542

Költött, szövött és norinbergi áruk nagy-keres-
 kedése Oradea-Mare—Nagyvárad, Nagypiac-tér

1352

Schönberger, Spitz & Co.

CSEPELI FEHÉR ÉS TÜRKIZ ZOMÁNCOZOTT

LEMEZEDÉNYEKET

FERROCOMERCIALA
 TELEFON 14-92

prima kivitelben, jól sortírozva prompt
 szállít nagyváradí raktárról
 vagy csepeli gyárból

ROMANA FIÓKIA
 TELEFON 14-92

NAGYVÁRAD,
 NAGYPIAC-TÉR 11/A

TÁVIRATI CIM:
 FERRUM, NAGYVÁRAD

Központ Bucuresti, Str. Lutherana No. 22.

Gyártás alatt:
 nehéz Pax és félnehéz
 Globus edények

Eladási iroda: TEMESVÁR,
 Szentgyörgy-tér 3 sz.
 Telefon 19-76

Gyártás alatt:
 nehéz Pax és félnehéz
 Globus edények

Weiss Manfred Acél és Fémművei RT. B.-pest-Csepel romániai egyedárusítása

BERSON

**GUMMI SAROK
 ÉS GUMMITALP
 a legjobb anyagból
 MIROSECI MARKA**

re a hétre a
 em-mozgóban
 Piellel a fő-
 tint ház. Pé-
 sirkuszdráma

seny!

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 1.50 lel. Vastagabb betűvel szedett szavak 2.50 lel. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 15 lel. Jelíges hirdetésekre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatnak. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 lel 60 bani bélyegköltésig fizetendő.

Borbereki fürdőhe-
lyen **כשר** vendéglőt nyitok. Kleinné.

Egy **Smith Premier** és egy „Ujlaki“ használt írógép eladó az Uj Kelet kiadóhivatalában.

Eladó Tg.-Mureson (Marosvásárhelyen) Szántó-utca 1. sz. alatti házastelek. Ipartelepnek kiválóan alkalmas. Bővebb felvilágosítást ad Guha Károly Görögtemplom-u. 2. sz. 5566

A hosszuaszóji izr. hitközség keres egy ort. előmadkozó saktert azonnalra. Havi fizetés 1000 lel, lakás, fűtés, nagy kert és mellékjöveldmek. Utiköltség csak meghívottnak térítetik meg. Ajánlatok E. Nuszbaum Hosszuaszó jud. Tarnava Mica-cimre küldendők. 5567

Kedden elveszett Főter-Jókai-u.-Házsongárdi-uton egy tulajzást férfi óra. Megtaláló keretik — mivel rám nézve pótolhatatlan veszteséget jelent — adja le a kiadóhivatalba. 5570

Belvárosban különbejáratu nagy szoba uriembernek kiadó. Ajánlatokat „Elfoglalható“ jelígre a kiadóba kérek.

Vidéki mezővárosban, fürdőhely, járási székhelyen lévő jótorgalmu piactéri tüzser és vasüzletemet és lakásomat átköltözködes miatt kedvező feltételek mellett azonnal átadnám. Cim a kiadóban. 5574

Faszakmában jártas, mérlegképes könyvelő és magyar-német levelező önálló munkaeör szombat megtartásával állását megváltoztatná. Megkezeséseket „Megbízható“ jelígre a kiadóhivatalba kérek. 5575

Egy fekete hosszú koncertzongora bérbe kiadó. Kolár, Piata Cuza Voda 12. 5556

Eladó egy 9x12 Goerz F. 6.8-as fényerősségű fényképezőgép 5 kazettával, állvánnyal stb. Kolár, Piata Cuza Voda 12. 5553

Belvárosi üzlethez pénzes társ kerestetik. Elsőrendű szakma. Cim a kiadóban. 5561

Fiatal zsidó, katonakötelezettségének eleget tett, okleveles tanító, héberben jártas, perfekt román és német, tanítói vagy más megélhetést biztosító állást keres. Grossmann, Nadlac jud. Arad. 5510

Antik perzsa 4 1/2 m. derbi csodaszép eladó. Görögtemplom-utca 2. 5565

19 éves főreáliskolai tanuló, perfekt német, nyári szünidőre nevelői állást keres. Leveleket „Budapest“ jelígre a kiadó továbbít. 5569

Mérlegképes könyvelő részvénytársasághoz felvétetik. Ajánlatok „Megbízható munkaeör“ jelígre a kiadóhivatalba nyujtandók be. 5572

Értesitem a t. fürdőző közönséget, hogy ez idényben

Tusnádfürdőn a „Schweitz“ villák vendéglő-helyiségében

orth. **כשר** éttermemet junius elején megnyitom. Tisztelettel Grünfeld Mór Targu-Mures (Marosvásárhely) str. Calarasilor 92. 5546

Épületüvegezés

képkerepezés,

kávéházi, vendéglői, háztartási cikkek, demionok, táblatíveg, lámpaárúk és porcellánedényekből legolcsóbb beszerzési forrás

Ausländer Rudolfnál

Cluj-Kolozsvár (v. Ferenc József-ut) Calea Reg. Ferdinand 37. szám alatt, az „Uránia“-palota mellett. **Engros! Endetail!**

PÜNKÖSDI

NAGY

VÁSÁR

rendkívül leszállított árak, míg a készlet tart

Karton . . . . . **33.—**
Zephir . . . . .
Mosó szövet . . . . .

Divat grenadín . . . . . **39.—**
„ marciset . . . . .
Turista és cserkészing-anyag

Francia delén . . . . . **48.—**
Csipkefüggöny-anyag . . . . .

Duplaszéles divat crepon . **98.—**

Duplaszéles divat epong . **198.—**

Duplaszéles divat opál . **59.—**

Varró cerna . . . . . **2.—**

Gép cerna **4.50**

Zsebkendő . . . . . **6.—**

Női keztyű **6.50**

Gyermek cerna keztyű . . . **18.—**

Kötött selyem nyakkendő . **28.—**

Gyermek ruhácskák . . . . **36.—tól**

Alsó nadrág . . . . . **69.—**

Turista ingek . . . . . **129.—**

Férfi divat ing . . . . . **149.—**

Damaszt abrosz . . . . . **159.—**

Férfi csikos nadrág . . . . **120.—**

Dick Jakab és Fia
nagyáruháza
Str. Regina Maria 7

BUTORÜVEGEKET, TÜKRÖKET

Barok, csillag és virágcsiszolással valamint adott rajzok után művészi kivitelben készít **HUNWALD,** üvegcsiszoló és tükörgyára CLUJ-KOLOZSVAR, Str. Vlahuta (v. Bolyai-utca) No. 3. Hibás tüköröket újra fonszoroz o o o

Irodaberendezések
Kopenetz gépmű asztalosműhelyében olcsón szereshetők be
Cluj, Honvéd-utca 92

Aggag és Vegyipar Rt. Szatmár
Gyárt: bőrenyvet, csontenyvet, csontzsirt, mütrágyát, szappant, kocsikenőcsőt, gépszirt, téglát, etb. **Vesz:** csontot, száraz és vizes húst, nyers és olvasztott fagygut

Centrifugal
és egyéb szivattyukat, villanymotorokat, pálinkafőző rézüstőket, gazdasági gépeket, benzínmotorokat raktárról azonnal szállít az **INDUSTRIA** 5529
Kereskedelmi és Ipari R.-T. Timisoara (Temesvár) strada I. C. Bratianu (v. Uri-utca) 3. Sürgöncim Industria

CASSA DE ECONOMIE AGRAR
Saját tőke **24,000.000 lei.** **TAKARÉKPÉNZTÁR TARGU-MURES**
FIÓKINTÉZETEI.
Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Patajd, Kézdivásárhely, Marosludas, Nagyenyed, Nyárádszereda, Sepsiszentgyörgy, Székelykeresztúr, Székelyudvarhely.
Devizaengedélye alapján a külföld minden piacára átutalásokat a legjutányosabban eszközöl. Kiállít az összes világpiacokra csekkeket és hitelleveleket.
Külföldi értékre szóló csekkeiket fizetes végett a vámhivatalok is elfogadják.
Foglalkozik a bankület minden ágával. Takarékbetétet előnyösen kamatoztat és felmondás nélkül fizet vissza. Kölcsonöket nyujt váltóra és folyószámlára. Nagyobbzabásu finanszírozásokat vállal. 5547

BRASSAY-UTCA
HIVATAL
Cluj, Kolozsvár
L. Pop (Brassay-utca)
Telefon: Székelykeresztúr és kiadóhivatal
Zs. N. Sz. —
A kéziratok kérésre szerkesztőségünkön át adunk

Cluj-Kolozsvár
Ross

Ha jól e...
ifjabbik Brati...
bosszus zártó...
len kérdések...
akkor a rom...
pénzügyi rend...
politikuskokat...
idegein tulme...
külfögyek öre...
beesett távirat...
életbevágóan...
hogy az isten...
furcsán néznel...
napról-napra...
közik még bar...
meg hazánkba...
most ismét ha...
földről: Cons...
javadalmi mini...
ról, milyen ro...
országokban...
külföldön, de...
hatóbb szövets...

Alapjában...
nem ujkéletü...
krónikus beteg...
nem hatott oly...
államok a hábo...
teszik az első...
érintkezés ujraf...
helyreállítására...
nossághiányban...
megindítására...
ban van minde...
kellék, amely...
kedő válaszfala...
illető ország be...
égsé és őszintes...
tetben fatálisan...
mint amilyen a...
mert amig egy...
Bécsen és Be...
bizony alapos...
kicsiny verébö...
verebek induln...
mák és gyanus...
értetődő, hogy...
bankár indiszkr...
a nála kopogtat...
sem rósteffi kere...
egy kisé azzal...
lássuk előbb, ho...
niában.

Constantin...
mániái jelensége...
a tisztviselősztrá...
kellert prófétate...
pillanatban meg...
súlyos sebeket...
tízsen. A külföld...
lódik Románia...
szemmel ismerte...
nyuló gyökerét...
tisztviselősztrájk...
világászoló esem...
nék az ilyen ne...
a külföld világos...
ményeknek spec...
tisztviselősztrájk...
korrupciót, a...
tatás gyarlóságát...
érezte a vallási é...
ben tanusított tú...
sége kereszttül...
hivatott ország...
átta, milyen lek...